

IT trends i biblioteksverdenen

IT-faggruppens ekspertpanel

**Rapport
September 2007**

Indholdsfortegnelse

Baggrund	3
Deltagere	3
Overordnede pointer fra eksperterne.....	5
Top 5 trends	5
Boblere	7
Afslutning.....	9
Links og ordforklaringer	10

Baggrund

Hvad er tidens hotteste IT-trends?

Inspireret af den amerikanske faggruppe LITA¹ har IT-faggruppen under Bibliotekarforbundet inviteret en gruppe af eksperter, der skal tage pulsen på IT i biblioteksverdenen. Ekspertpanelet skal kigge i krystalkuglen og blive enige om, hvor bibliotekerne bevæger sig hen teknologisk og hvilke trends og tendenser udefra, der kan fremme en god udvikling.

Eksperternes udvalgte trends præsenteres senere på en konference for IT-faggruppens medlemmer og øvrige interesserede. Vi håber, at mødet i ekspertpanel og en efterfølgende konference kan blive en årligt tilbagevendende begivenhed.

Forud for mødet var hver ekspert blevet bedt om at overveje 3 emner/teknologier, som de høj grad mener kommer til at dominere fremtiden. Det kunne være alt fra nyt hardware, software, teknologier eller koncepter, der kommer til at berøre alle dele af teknologi på bibliotekerne, såvel overordnet som i detaljen.

Ekspertpanelets opgave er at blive enige om, hvad de 5 vigtigste trends er samt pege på evt. "boblere" som har potentiale som mulige trends, men som ikke vurderes til at ligge på top 5 listen.

Deltagere

Den indbudte kreds af eksperter repræsenterer tilsammen et bredt interessefelt inden for IT og biblioteker. Mødet med ekspertpanelet er afholdt i Odense torsdag den 25. januar 2007. Ekspertpanelet bestod denne dag af:

Adrian Price, Bibliotekar v/ DVJB's IT-enhed
Birthe Christensen-Dalsgaard, Udviklingschef, SB
Charles Seger Jakobsen, Informationsarkitekt, p.t. Institut for Informationsstudier, DB
Gitte Barlach, Projektleder, Borgerservice og Biblioteker, Århus
Jannik Mulvad, IT-konsulent, Borgerservice og Biblioteker, Århus
Kasper Løvschall, Udviklingskonsulent, AUB
Per Mogens Petersen, Direktør for DBC's Netdivision
Thomas Angermann, Bibliotekar v/ IT-afdelingen, Gladsaxe Bibliotek

I mødet deltog følgende fra IT-faggruppens bestyrelse:
Pernille Søbye Andersen som indleder (webredaktør, Capinordic Bank)

¹ www.ala.org/ala/lita/litaresources/toptechtrends

Michael Anker som ordstyrer (Bibliotekar, Horsens Bibliotek)

Morten Nielsen som referent (IT- og projektkoordinator, Faaborg-Midtfyn Bibliotekerne)

Ydermere er følgende inviteret til panelet og har sagt ja til at deltage, men var desværre forhindret i at deltage i første møde:

Birgit Henriksen, Digitaliseringschef, KB

Jens Hoffmann Hansen, Usabilitykonsulent, SB

Per Hasle, Professor v/Institut for Kommunikation, AAU

Overordnede pointer fra eksperterne

IT-faggruppen's bestyrelse havde en forventning om, at eksperterne ville pege på en stribe nye teknologier på mødet i Odense. Det var derfor rigtig interessant at eksperternes bud på de vigtigste tendenser gik i retning af en generel nedtoning af teknologien som udfordring.

De samfundsmæssige barrierer for udnyttelse af nutidens teknologi så eksperterne som et langt større problem. Afklaring af copyrights og organisatoriske ændringer er to meget store udfordringer.

Krakelering af såvel systemer som dataindhold i modulære byggeklodser, som kan skabe helt nye services er en anden væsentlig pointe.

Top 5 trends

Mange emner blev debatteret på kryds og på tværs, og snakken mellem eksperterne var ikke domineret af et emne alene.

Kendetegnende for en fin og fordomsfri debat var at intet var helligt, alt blev angrebet fra kritiske vinkler og ingen teknologier eller tendenser blev taget for givet.

Debatten havde en række emner som omdrejningspunkt, mange i en blanding, som undervejs gjorde det vanskeligt at strukturere. Resultatet blev efter en snak i mindre grupper, at følgende fem emner/teknologier/tendenser valgt som top 5 trends.

1. Technology is not an issue

Et markant udsagn som generelt kendetegnede debatten. Som nævnt var debatten præget af en generel nedtoning af teknologien som udfordring og dermed trend. Det er ikke teknikken og systemerne, der er svære at udvikle – det er adgangen til data og de organisatoriske aspekter, der er den største udfordring i dag og i fremtiden.

Den konkrete anvendelse af eksisterende teknologi hindres af et samfund, hvor organisation, holdninger, jura og økonomi ikke er gearret til at understøtte et informationsflow på tværs af traditionelle strukturer og adgangsveje. Teknologien er ikke den begrænsende faktor – vi kan alt. Det er kulturen, der er stopklods for udnyttelse af teknologien.

Der findes et væld af relevante teknologier, som tilsammen giver mægtige muligheder – men det datagrundlag der er brug for, er belagt med diverse klausuler og copyrights. Copyright til data er afgørende nødvendigt at få afklaret og styret ind i helt nye tankegange, hvis det skal blive muligt at udnytte teknologierne på en nutidig måde.

Som Thomas Madsen-Mygdal udtaler til Bibliotekspressen (nr. 3, 2007) "Hvorfor kan jeg ikke på nettet finde en pdf af den bog, I [red.: bibliotekerne] betaler forfatteren for at udlåne i fysisk form fra biblioteket". Det er endnu et spørgsmål om copyright!

Der skal ske en sikring af rettigheder og styring på en for brugeren transparent måde, så der kan klippes stumper af information uden at overtræde rettigheder.

Samtidig skal organisationsformer på alle planer ændres, så de bliver bedre gearet til at tage nutidens teknologi i anvendelse.

Fakta er, at vi har ikke teknologiske barrierer – men barrierer for teknologien! Således vil trenden være – men forhåbentlig ikke for evigt!

2. Mashup: Systemerne krakelerer, der sker et skifte mod nytænkning og modularitet

Der er ikke længere brug for mastodont systemer, som væg-til-væg forsøger at dække et komplet informationsbehov. Fremtidens tendens vil være at opbygge funktionalitet ud fra elementer og komponenter, og at indlejre dataindhold fra mange forskellige delsystemer i en mangfoldighed af intelligente præsentationsformer, som serverer relevant indhold fra mange services overskueligt og på én gang.

I biblioteksverdenen kan vi både tage elementer ind, og samtidig pushe elementer ud til brugerne. Ved at klistre services med forskelligt udspring sammen skabes et helt nyt produkt. De nuværende bibliotekssystemer har en fremtidig rolle som data-containere eller som back-ends. Ovenpå bygges services, som klistrer funktionaliteter sammen af elementer. SOA = Service Oriented Architecture er et nøglebegreb.

3. Det semantiske web - udvidet interoperabilitet

Sammenhængende ressourcer linket til hinanden, brugeren skal finde alt ved at navigere i relaterede ressourcer på tværs af domæner. Der skal være intelligent sammenhæng mellem ressourcerne.

Ekspertpanelet peger på begrebet "Semantisk interoperabilitet" som et møde mellem den strukturerede verden og den kaotiske verden, på en måde så systemerne automatisk udtrækker struktureret information, så den kan bruges disciplineret.

4. Brugerdreven innovation

Trenden går fra at tale om "inddragelse af brugeren" til "brugeren som startpunkt". At have brugeren i centrum er et mere tænkt end reelt udgangspunkt for de systemer, vi har i dag. Fremover må teknologien tage afsæt i brugerne på helt nye måder.

Ekspertpanelet debatterede brugernes rolle meget, og endte med en opdeling i 3 områder:

1) Brugerinvolvering i udviklingen af systemer og services. Et nødvendigt skifte fra design TIL brugerne til design MED brugerne.

2) Brugernes adfærd. De systemer, vi har i dag udspringer af ekspertsystemer, som forsøger at ÆNDRE brugernes adfærd (eksempel OPAC). Udvikling fremover skal tage brugernes adfærd alvorligt, og vi skal bygge informationssystemer med UDSPRING i brugernes adfærd.

3) Brugergenereret indhold. Brugeren er ekspert og informationsleverandør, på lige fod med den ekspert-information, systemerne kan levere i dag. Der bliver skabt en kollektiv intelligens på baggrund af de sociale teknologier. Det rejser et vigtigt spørgsmål: "Hvis brugerne er eksperter - hvad er bibliotekarerne så?"

5. Biblioteksverdenes digitale sendeflade, herunder OPAC's

Biblioteksverdenes digitale sendeflade, herunder OPAC's må som konsekvens nødvendigvis ændre sig og nedbrydes. Ud fra et datagrundlag på tværs af systemer vil fremtidens brugergrænseflade blive opbygget af modulære byggeklodser, som kan præsentere mange informationskilder, både ekspertbaserede og brugergenerede, i søgeinterfaces med vidt forskellig metodik og præsentation: a la Google, avanceret, ccl, tagcloud, aquabrowser, adaptive web search, ranking mv. Desuden er der en snitflade til digitale, virtuelle verdener med virtuel informationsrepræsentation.

Boblere

Udover de valgte Top 5 trends diskuterede ekspertpanelet mange andre ting, der kunne være mulige trends i fremtiden. Følgende nedenstående emner/teknologier er under forandring, og biblioteksverdenen skal ligeledes være opmærksomme på disse boblere, der kan blive vigtige i fremtiden.

1. Det virtuelle bibliotek som modsætning (eller medspiller?) til det fysiske rum

Det rent elektroniske bibliotek, som indlejrer og opsøger elektroniske ressourcer gennem nye partnerskaber og måske bliver fremtidens informationsforsyner? Her er det vigtigt at indtænke automatisk strukturering og mark-up af massedigitaliseret materiale. Indeksering og strukturering må nødvendigvis overlades til maskiner, som bibliotekarerne træner.

2. Teknologien i Det fysiske rum

Mødet mellem mennesket og rummet, mellem teknologien og rummet, mellem den digitale og den fysiske verden. Der arbejdes i flere projekter på at indlejre teknologien i det fysiske og sociale rum og på at definere bibliotekets og bibliotekarers rolle. Bl.a kan fx RFID-teknologien her udnyttes på en klog, sjov og alternativ måde. Det kan teknisk set gøres i dag, men bibliotekssystemerne understøtter det ikke.

3. Mobile enheder

Mobile enheder var nok det tætteste panelet kom på en ren teknologisk debat. Understøttelse af mobilitet findes i primitiv form i nogle få informationssystemer, men vi har ikke engang plukket de lavest hængende frugter her. Det bør gøres som forberedelse til understøttelse af kommende gadgets, som kan alt, nemt og trådløst. Herunder geokodning - det vil være oplagt med sted-afhængig information, som bliver skubbet ud på mobile enheder i relevante sammenhænge.

4. Godt nok eller Beta-kultur

Tendensen "godt nok" er interessant, når man laver udvikling. Ikke alt behøver den præcision, vi er opflasket med i biblioteksverdenen. Ikke alt behøver at være 100% beskrevet, aftestet og valideret. Brugere er ofte mere end tilfreds med 90% løsninger, som i sidste ende måske giver en bedre dækning af informationsbehovet. Udviklingshastighed har en betydning. Den såkaldte "Beta-kultur" vinder mere og mere frem på nettet. Det betyder, at nye sites og services lanceres som Beta-versioner, som brugere kan tage i brug med det samme. Herefter kan man løbende udvikle på løsningen.

5. Library 2.0

Ideen om Library 2.0 skal gøres anvendelig for alle, også web 1.0 brugere, som ikke selv aktivt vil bidrage, men gerne vil trække på det indhold, som er skabt af web 2.0 brugere.

Der blev talt varmt for KISS-princippet: Keep it simple stupid.

Der findes mange gode web 2.0 tiltag, som biblioteksverdenen om nogen kan være med til at gøre tilgængelig for alle – både brugere som er aktive bidragydere og brugere, som gerne vil kigge på og udnytte de brugerskabte ressourcer.

Afslutning

I den afsluttende debat talte ekspertpanelet om, hvordan den konkrete udvikling af informationssystemer kan drejes hen mod en modulær systemopbygning som understøtter semantisk interoperabilitet i både klassiske og virtuelle præsentationsformer med brugeren som aktiv medspiller og informationsleverandør.

Det blev samtidig konstateret, at der er et stort gab mellem de eksisterende teknologiske og strukturelle muligheder og det, systemerne rent faktisk tilbyder. Ekspertpanelet ser meget gerne dagens systemer bragt op til nutidens niveau!

Ekspertpanelet vil opfordre til en offentlig støttet sandkasse, hvor bibliotekerne i en betakultur kan lege med elementer i forskellige modulære teknologier med direkte udspring i brugernes adfærd, behov og aktive bidrag. For at sikre intelligent samspil mellem så mange informationskilder som muligt bør sandkassen frigøres fra krav om copyrights i testprocessen. Der bør etableres et økonomisk og juridisk frihandelsområde, hvor også bibliografiske data og brugeradfærdsdata fra f.eks. DBC og Danbib frit kan indgå som nogle blandt mange byggeklodser.

Der bør afsættes let tilgængelige midler, som kan anvendes uden detaljerede projektbeskrivelser, men som stiller krav om afrapportering fra legepladsen gennem konferencer, workshops eller blogs.

Som succeskriterie for sandkassen skal det være lige så vigtigt at udvikle noget der virker, som noget der afklarer, at bestemte metoder og strukturer IKKE fungerer.

Links og ordforklaringer

Federated search: http://en.wikipedia.org/wiki/Federated_search

Mashup: [http://en.wikipedia.org/wiki/Mashup_\(web_application_hybrid\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Mashup_(web_application_hybrid))

SOA: http://en.wikipedia.org/wiki/Service-oriented_architecture

Bleeding edge: http://en.wikipedia.org/wiki/Bleeding_edge

Avatar: [http://en.wikipedia.org/wiki/Avatar_\(virtual_reality\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Avatar_(virtual_reality))